Ders : 79
Konu :Hümeze Suresi

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

وَيْلٌ لِّكُلِّ هُمَزَةٍ لُّمَزَةٍ ﴿١﴾ الَّذِي جَمَعَ مَالًا وَعَدَّدَهُ ﴿٢﴾ يَحْسَبُ أَنَّ مَالَهُ أَخْلَدَهُ ﴿٣﴾ كَلَّا
لَيُنبَذَنَّ فِي الْحُطَمَةِ ﴿٤﴾ وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْحُطَمَةُ ﴿٥﴾ نَارُ اللَّهِ الْمُوقَدَةُ ﴿٦﴾ الَّتِي
تَطَّلِعُ عَلَى الْأَفْئِدَةِ ﴿٧﴾ إِنَّهَا عَلَيْهِم مُّؤْصَدَةٌ ﴿٨﴾ فِي عَمَدٍ مُّمَدَّدَةٍ ﴿٩﴾

Sûrenin Meâli:

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla...

1. **''Azap olsun arkadan çekiştirene ve gözüyle alay edene,**
2. **O ki, malı biriktirip sayar,**
3. **O ki, malı onu muhakkak ölümsüz kılacaktır, sanır.**
4. **Hayır, hayır! O Hutameye atılacaktır.**
5. **O Hutamenin ne olduğunu sana bildiren nedir?**
6. **O (Hutame) Allah'ın tutuşturulmuş bir ateşidir.**
7. **O ateş ki yüreklerin üstüne çıkmaktadır.**
8. **Muhakkak ki o ateş onların üstüne kapatılacaktır.**
9. **Kendileri uzatılmış direklerin içindedirler.''**

Sûrenin Özellikleri:

Hümeze Sûresi, Mekke'de nazil olmuştur. 9 âyet, 30 kelime ve 130 harftir.

Birinci âyette geçen **''Hümeze''** kelimesi sûrenin ismi olmuştur. Bu sûrede; insanları küçümseme, onlarda kusur arama gibi davranışlar kınanmaktadır. Mal ve zenginliğe güvenmenin, onu bâtıl yolda kullanmanın zararları ortaya konmaktadır.

Sûrenin Tefsiri:

وَيْلٌ لِّكُلِّ هُمَزَةٍ لُّمَزَةٍ ﴿١﴾

1. **''Azap olsun arkadan çekiştirene ve gözüyle alay edene.''**

Âyetteki ''Veyl'' kelimesi; '' çetin azap, helâk, yok olma, rezil olma, cehennemdeki bir vadi'' anlamlarına gelir. Ama daha ziyade, cehennemdeki vadi anlamında kullanılır. Bizzat cehennem bu vadinin azabından Allah'a sığınır.

''Hümeze'' ise sözlükte; ''kırmak, dürtmek'' anlamlarına gelir. Bir kişiyi yüzüne karşı ayıplamaya ''Hümeze'' denir. ''Lümeze'' ise, kişiyi gıyabında; kaş, göz ve başka hareketlerle kötülemektir. Ayrıca laf taşıyarak iki dostun arasını açmaya da ''Lümeze'' denir.

Lümeze, mızrak saplar gibi ayıplamak, ve kaş göz hareketleriyle işaret ederek eğlence şeklinde birini diğerine göstermek olan **''Lemz''** kelimesinden türemiştir.

Bu kelime , devamlı olarak herkesi ayıplamayı, şuna buna ayıp ve noksanlık isnad ederek, eğlenmeyi alışkanlık hâline getiren, kendini beğenen demektir.[1]

Bu âyet, müşriklerden Velid b. Muğire hakkında inmiştir. Çünkü bu azılı İslâm karşıtı, Resûlullah (s.a.v)'i yüzüne karşı ayıplar, gıyabında onu kötüler, alay ederdi.

Ancak âyetin hükmü geneldir.[2] Abdullah ibn-i Abbas (r.a.) şöyle demektedir:

''Bu insanlar; koğuculuk yapan, dostların arasını bozan, sağlam insanlara ayıp yakıştırmaya çalışan kimselerdir.'' İbn Keysan ise:

''Hümeze, kötü söz söylemek suretiyle arkadaşlarını rahatsız eden, lümeze de arkadaşının aleyhinde göz kırpan, gözüyle, başıyla ve kaşlarıyla işaret edererek eziyet veren kişidir.'' diyor.[3]

الَّذِي جَمَعَ مَالًا وَعَدَّدَهُ ۝٢ يَحْسَبُ أَنَّ مَالَهُ أَخْلَدَهُ ۝٣

2-3. ''O ki malı biriktirip, sayar. O ki, malı onu muhakkak ölümsüz kılacaktır, sanır.''

O kişi, kendi varlığına, zenginliğine güvenmekte cimrilik ederek mal toplamış ve o malı tekrar tekrar saymaktan zevk almaktadır. İşte bu kişi, servetiyle kibirlenerek başkalarının aleyhinde bulunmuş, onların değerini düşürme gayretine girmiştir. Kendi fani serveti sayesinde büyük bir mevki sahibi olduğunu zannetmiştir.

O servetine güvenerek kibirlenen kişi, zanneder ki, elde etmiş olduğu bu malı ve serveti onu ölümden kurtaracak; ölüp de başka bir aleme gitmeyecek.[4]

O; malın hukukunu, nereden gelip, nereye gideceğini hesap etmez, o malı ile ne gibi hayırlar yapabileceğini düşünmez. Sadece onun sayısını çoğaltmaya uğraşır. Ona güvenerek kendini büyük ve kurtulmuş zanneder. Despotluk yaparak, adeta bir kral gibi hareket eder.

كَلَّا لَيُنۢبَذَنَّ فِي الْحُطَمَةِ ۝٤ وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْحُطَمَةُ ۝٥ نَارُ اللَّهِ الْمُوقَدَةُ ۝٦

4-6. ''Hayır, hayır! O hutameye atılacaktır. O hutamenin ne olduğunu sana bildiren nedir? O, Allah'ın tutuşturulmuş bir ateşidir.''

O, âhireti reddeden ve malıyla ebedi yaşayacağını zanneden kişi, Hutameye atılacak. Hutame, insan yutmada çok obur olan yerdir ki, cehennemdir.

Hutame; önüne geleni kırıp geçiren, yalayıp yutandır. Ey Muhammed! Hutamenin ne olduğunu bilir misin? O, Allah'ın ateşidir. Yani bilinen ateşlerle mukayese edilemeyecek derecede hiddetli ve şiddetli bir ateştir. Bu, Allah'ın emriyle yakılmış, tutuşturulmuştur. Bu ateş ebediyyen sönmez.

Hutamenin, cehennemin ikinci, dördüncü veya altıncı tabakası olduğu söylenir. Hutame kelimesinin aslı kırıp geçirmek demek olan ''hatm''dan türetilmiştir. Bunun için hutame, alışkanlığı ve karakteri son derece kırıcı olan demektir. Hz. Ali (r.a.) şöyle demektedir:

''Ne gariptir, o insanlar ki altında ateş kaynayıp dururken yeryüzünde Allah'a isyan ederler.''[5]

[1] Hak Dini Kur'an Dili, Elmalılı M. Hamdi Yazır, C.9, sh.114
[2] Tefsiru'l-Kur'an, Ebu'l-Leys Semerkandî, C.6, sh. 471.
[3] Büyük Kur'an Tefsiri, Ali Arslan, C.16, sh.171-172
[4] Kur'ân-ı Kerîm'in Türkçe Meâl- Âlisi ve Tefsiri. Ömer Nasûhi Bilmen, C.8, sh. 4093.

الَّتِي تَطَّلِعُ عَلَى الْأَفْئِدَةِ ﴿٧﴾ إِنَّهَا عَلَيْهِم مُّؤْصَدَةٌ ﴿٨﴾ فِي عَمَدٍ مُّمَدَّدَةٍ ﴿٩﴾

7-9. "O ateş ki yüreklerin üstüne çıkmaktadır. Muhakkak ki, o ateş onların üstüne kapatılacaktır. Kendileri uzatılmış direklerin içindedirler."

Hutame, Allah'ın yaratmış olduğu bir ateştir. İnsanın en nâzik yeri de kalptir. Ateşin, kalbin üstüne tırmanıp çıkması, kalpteki küfür sebebiyledir. Çünkü, kâfirin azaba uğraması kalbindeki küfürden dolayıdır. Ateşin, küfür dolu kalbi kaplayacağı bu âyetle ifade edilmiştir.Kâfirlerin bu azabı tatması ilahî âdalet gereğidir. Çünkü dünyada; İslâm'a ve Müslümanlara dilleriyle, elleriyle, güçleriyle, kalemleriyle her türlü haksızlığı yapan kişilere misilleme yapılacaktır. Bu işkencenin merkezi kalp olduğu için, ateş onu da saracaktır.[6]

O ateş onların üzerine kapatılacaktır. Yani üstlerine bastırılıp, cehennemin kapıları kapatılacaktır. Duvarları ateşten demirler, içte alevler kaynamaktadır. Kapı ateş, taban ateş, bütün duvarlar ateş...

Alevler her taraflarını sarmış, zehirli dumanlarla boğuluyorlar. Aynı zamanda alevden direklere kilitlenip bağlanacaklar veya ateşin alevi direkler halinde yükselecektir.[7] Bu ne feci bir âkibettir.

Kime iyilik etsen, minettar kalır sana,
Fakat nefs beslendikçe, kafa tutar insana!
(M. Necati Bursalı)

Alınacak Dersler:

1. İnsanları yüzüne veya arkadan çekiştirmek, alay etmek yasaklanmıştır.
2. İnsanlığı aşalayan Bu davranışlar azabı gerektirir. Uzak durmak gerekir.
3. İnsan, mal biriktirip onunla kibirlenirse cehennemden kurtulamaz.
4. Mal ve servet fanidir. Ne insanı ölümden, ne de cehennem azabından koruyamaz.
5. İnsan, malın hakkını vermeli, nereden geldiğine ve nereye gideceğine dikkat etmeli, helal-haram sınırlarını bilmeli ve uymalıdır.
6. Malını hayır yolunda harcamayı düşünmeli ve uygulamalıdır.
7. Malına, zenginliğine güvenerek etrafındakileri hor görmemelidir.
8. Bütün kötülüklerin merkezi kalptir. Kalbi, iman, ihlas ve ibadetlerle temiz tutmak gerekir.

Not: Bu hafta;

1. Namazlarımızda bu sureyi anlamını düşünerek okuyalım.
2. Surede belirtilen kötü davranışları yapıp-yapmadığımızı kontrol edelim. Eğer varsa terkedelim.
3. Bu dersi bir grup arkadaşımızla paylaşalım.

[5] Hak Dini Kur'an Dili, Elmalılı M. Hamdi Yazır, C.9, sh.119
[6] Tefsiru'l-Kur'an, Ebu'l-Leys Semerkandî, C.6, sh. 472.
[7] Şifa Tefsiri. Mahmut Toptaş, C.8, sh. 372.